

Yttrande till inriktningsärende 2025–2027

Förskolenämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet.....	4
Investeringar.....	6
Lokalresursplan.....	6
Eventuella förändringar av taxor och avgifter.....	7

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna inför planeringsperioden 2025–2027 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen, plan för samhällsbyggnad, lokalresursplan och ägardirektiv.

I inriktningsärendet föreslås att förskolenämndens ekonomiska ram minskas med 0,6 procent mellan 2024 och 2025.

Prognosen för antalet barn i förskoleåldern har reviderats ned avsevärt jämfört med tidigare prognos, vilket medfört motsvarande volymjustering av budgetramen. Nämnden föreslås samtidigt få en anslagsökning för att underlätta anpassning av verksamheten till det minskade antalet barn och för viss lönekomensation. Nämnden ser positivt på detta tillskott och bekräftar att det underlättar omställningsarbetet.

Redan under 2024 har verksamheten inom de kommunala förskolorna påbörjat omställningen, som främst handlar om att anpassa kostnader för personal och lokaler till det vikande barnantalet. Därutöver pågår ett arbete med att se över och optimera administrativa processer och organisationsdelar. Att uppnå budgethållning under 2025 kommer kräva fortsatta anpassningsåtgärder inom nämndens verksamhet. Införande av en samlad måltidsorganisation för förskolenämnden och grundskolenämnden under 2025 förväntas bidra till effektivisering av nämndens verksamhet senare under planeringsperioden.

I nämndens yttrande ingår även kommentarer och synpunkter på lokalresursplanen.

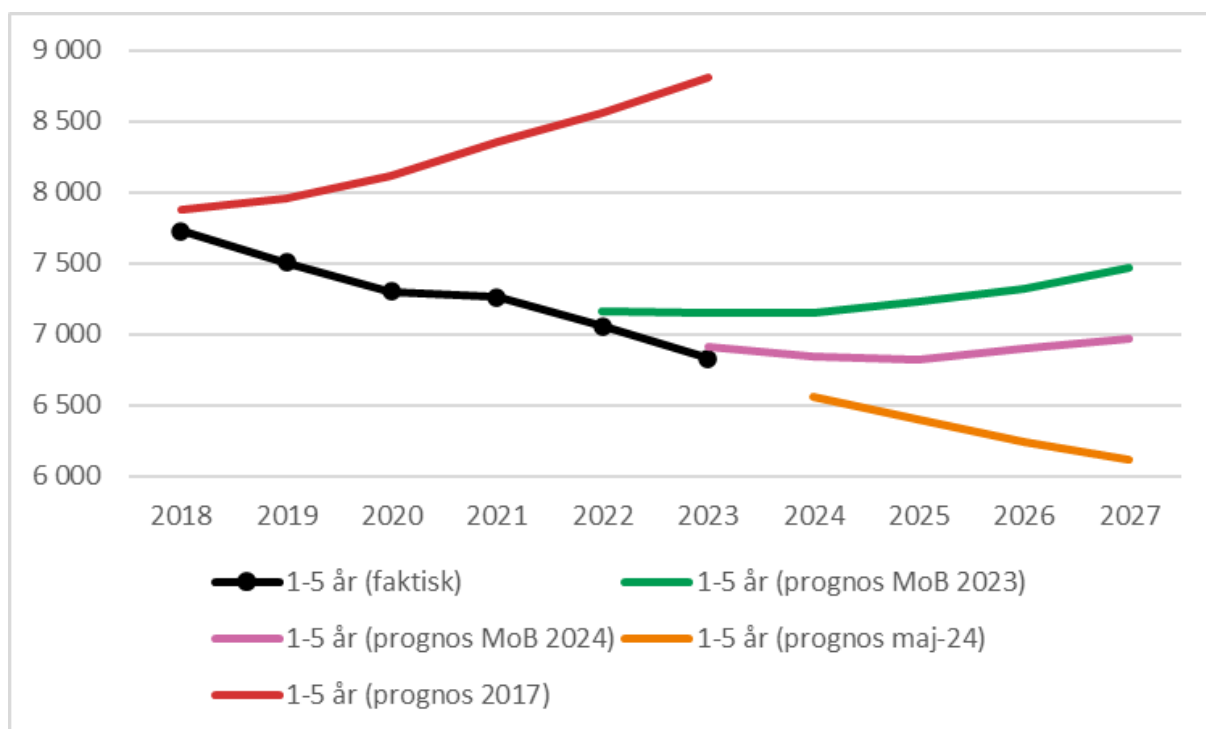
Nämndspecifik omvärldsanalys

Färre barn i förskoleålder påverkar nämndens ekonomiska förutsättningar

Befolkningsutvecklingen spelar en kritisk roll för behovet av förskoleplatser. Efter en period av kontinuerlig ökning har trenden brutits. Antalet barn i förskoleålder har minskat 10 procent under de senaste fyra åren och förväntas fortsätta minska, huvudsakligen på grund av lägre födelsetal och färre inflyttade barnfamiljer än tidigare. Antalet 1–5-åringar beräknas minska med nästan 400 barn till år 2025 jämfört med prognosen i Mål och budget 2024, vilket leder till en betydande minskning av budgetramen för förskolenämnden.

Figuren nedan visar prognostiserat och faktiskt antal 1–5-åringar sedan 2018. Samtliga prognoser har varit överskattat utfallet.

Figur. Faktiskt utfall och befolkningsprognoser 1–5 år.

När antalet barn i förskolan minskar, ökar också risken för högre lokalkostnader per barn eftersom det kan vara svårt att reducera fasta kostnader i samma takt som intäkterna minskar.

Fortsatt arbete med förstärkt likvärdighet

Skolinspektionen har från ett nationellt perspektiv identifierat betydande skillnader i hur förskolepersonal hanterar det pedagogiska uppdraget, med stor variation i arbete över olika läroplansområden. Ett område som exemplifierar detta är språkutveckling, där förskolepersonalens varierande språkfärdigheter påverkar förskolans förmåga att uppfylla styrdokumentens krav. En språkkompetenskartläggning har genomförts i de kommunala förskolorna och kompetenshöjande åtgärder för befintlig personal kommer att inledas under 2025. Samtidigt införs metoder och insatser för att säkerställa goda kunskaper i svenska språket i samband med rekrytering.

Skollagen föreskriver att alla, oavsett geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha samma tillgång till utbildning i skolsystemet. Vidare ska utbildningen vara av likvärdig kvalitet inom varje skolform, oberoende av var i landet den tillhandahålls. Förskolenämnden i Huddinge har en socioekonomisk resursfördelningsmodell som syftar till att minska skillnader och öka förutsättningarna för alla barn att så småningom lyckas med sin skolgång. Nästan 5 procent av förskolenämndens budget fördelas enligt modellen. Från januari 2024 har modellen reviderats i syfte att understödja strävan efter likvärdighet mellan förskolornas effekter för barnens lärande. Resultaten av den reviderade modellen kommer att utvärderas för att bekräfta dess ändamålsenlighet.

Förändringar i riktade statsbidrag

Förskolans största riktade statsbidrag, Kvalitetshöjande åtgärder, höjdes med 800 miljoner kronor årligen för 2023 och 2024. Bidraget ska användas till att bibehålla eller rekrytera personal i förskolan, minska barngrupperna eller kompetenshöjning till personal i förskola. Beslut för 2025 och framåt avseende höjningen saknas. Om höjningen utgår innebär det en minskning för förskoleverksamheten med cirka 11 miljoner kronor. Statsbidraget riktar sig till Huddinge som hemkommun, vilket innebär att en sänkning av bidraget medför att såväl kommunala som fristående huvudmän drabbas. Förskolenämnden ser positivt på förslaget att erhålla kompensation för 2025 om höjningen uteblir.

År 2024 infördes ett nytt statsbidrag för inköp av litteratur. Statsbidraget ska användas till tryckta skönlitterära och facklitterära böcker till förskola. Huddinges kommunala förskolors del av statsbidraget är 765 000 kronor år 2024. Från 2025 införs ett kostnadsvillkor som innebär att huvudmannen under bidragsåret ska finansiera inköp av litteratur motsvarande minst 20 procent av det bidrag huvudmannen begär ut.

Kompetensförsörjning

Skolverket har prognostiserat fortsatt brist på behöriga lärare och förskollärare fram till 2035. Det finns dock lokala variationer och i Huddinge kommun bedöms tillgången till förskollärare vara god under planeringsperioden. På längre sikt finns risk för brist på förskollärare, särskilt om trenden för antal 1–5-åringar vänder uppåt igen.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

Prognosen för antalet barn i förskoleåldern har reviderats ned avsevärt jämfört med den tidigare prognosen. Under planeringsperioden förväntas antalet inskrivna barn minska från 6 339 enligt Mål och budget 2024 till 5 648 år 2027. Revideringen leder till att nämndens budgetram justeras ned med 40,8 miljoner kronor år 2025.

	2025	2026	2027	Summa
Förändrad volymomräkning jämfört med föregående år (mnkr), FSN	-40,8	-17,1	-13,7	-71,6

Nämndens totala ram föreslås uppgå till 919 miljoner kronor, vilket är en minskning med 0,6 procent jämfört med 2024.

Utöver volymjusteringen föreslås en anslagsökning på knappt 55 miljoner kronor. Anslagsökningen syftar bland

annat till att lindra effekterna av det minskande barnantalet. Den ger också utrymme för löneöversyn; varje procentenhets löneökning motsvarar cirka 12 miljoner kronor. Budgethållning under 2025 kommer att kräva fortsatta anpassningsåtgärder och nämnden ser att anslagsökningen är ett välkommet bidrag för att underlätta det arbetet.

Nämndens pensionskostnader steg kraftigt under 2023 och 2024. Under dessa år kompenserades nämnden fullt ut för kostnadsökningen. År 2025 kommer pensionskostnaderna minska till följd av en lägre inflation. Sålunda minskar även nämndens PO-kostnader med cirka 21,6 miljoner kronor, varför nämndens budgetram 2025 föreslås minska i samma utsträckning. För nämnden är detta ett nollsummespel. Inriktningsärendet innehåller utökad budgetram till kommunstyrelsen för bland annat lokalvårdskostnader och IT-relaterade kostnader. En betydande del av denna ram kommer i enlighet med kommunens budgetprincip att fördelas till berörda nämnder, i syfte att dessa får kostnadsersättning.

I inriktningsärendet konstateras att kommunen hitintills inte har gjort någon volymavstämning under löpande år, och att detta bör införas mot bakgrund av den stora osäkerhet som råder beträffande befolkningsutvecklingen. Förskolenämnden delar denna bild och ställer sig positiv till det föreslagna förfarandet.

Nämndens senaste prognos per april visade ett underskott vid 2024 års slut. Eventuellt kvarstående underskott efter 2024 ska återställas inom en treårsperiod, vilket skulle medföra ekonomiska påfrestningar för nämndens verksamhet.

Omställningsarbete

Nämnden kommer att ta fram en åtgärdsplan i samband med delårsrapport 2 2024 med anledning av det prognostiserade underskottet. Verksamheten inom den kommunala förskolan har redan påbörjat ett omställningsarbete, som främst handlar om att anpassa kostnader för personal och lokaler till det vikande barnantalet. Under våren har förskolenämnden beslutat att avveckla en förskola och alla ansökningar från fristående förskolor att etablera nya eller utöka befintliga platser har nekats.

Under 2024 pågår också ett arbete med att se över och optimera administrativa processer och organisationsdelar, parallellt med uppföljning av utfallet av tidigare genomförd organisatorisk anpassning. Arbetet förväntas leda till utveckling och effektivisering av nämndens administrativa processer och arbetssätt från 2025, vilket skapar förutsättningar för bättre stöd för ledare i den pedagogiska verksamheten samtidigt som större fokus och mer resurser kan läggas på kvalitetsutveckling och en god arbetsmiljö.

Nämnden delar bedömningen att det finns anledning att kartlägga konsultanvändningen i kommunens verksamheter. En viktig framgångsfaktor är att det finns central styrning och ledning i denna fråga. Det är dock viktigt att urskilja kostnader för vikarier och bedöma dessa för sig.

Nämnden ser att det prioriterade strategiska arbetet med att förbättra arbetsmiljön behöver fortsätta i enlighet med handlingsplanen för att minska den arbetsrelaterade utmattningen. Nämnden ser att ett långsiktigt strategiskt arbete behöver fortsätta bedrivas och att det behöver riktas medel mot externa resurser från exempelvis företagshälsovården, eller andra resurser, för att stödja arbetet med förebyggande och främjande insatser samt utredande och kartläggande insatser. Minskad sjukfrånvaro möjliggör på sikt en mer effektiv organisation avseende såväl kvalitet som kostnad.

Lokalkostnader

Samma ekonomiska villkor ska gälla för fristående som kommunala förskolor. Det innebär att om kommunala förskolor lägger mer medel på lokalkostnader än de fristående, så kommer kommunala förskolor att ha mindre resurser att lägga på verksamheten än de fristående. Därför är det viktigt att kommunen inte står med för hög lokalkapacitet i förhållande till antalet efterfrågade platser.

Nämnden har som redan nämnts beslutat om avveckling av en kommunal förskola under sommaren 2024, bland annat mot bakgrund av att området har en överkapacitet på förskoleplatser. Därutöver kommer det sannolikt finnas behov att göra ytterligare strukturella åtgärder för anpassning till mindre barnkullar.

Nämndens budgetram anpassas vid ändrade lokalkostnader. En förutsättning för ett mer effektivt lokalutnyttjande är att det tillskapas incitament för verksamheterna att säga upp lokal eller del av lokal som inte längre behövs. Nämnden ser därför positivt på det pågående arbetet för att införa en lokalbank i Huddinge kommun. Givet den förväntade nedgången i antalet barn är det viktigt att införandet sker skyndsamt.

Samlad måltidsorganisation

Kommunfullmäktige har gett förskolenämnden och grundskolenämnden i uppdrag att skapa en samlad

måltidsorganisation i syfte att få en bättre överblick och ge bättre förutsättningar att arbeta strategiskt och därmed säkra en hög och likvärdig kvalitet på måltiderna. Den samlade organisationen implementeras under 2025.

Åtgärden förväntas på sikt leda till ökad kostnadseffektivitet, bland annat genom samordningsvinster, effektivare arbetssätt och tydligare kontroll av inköp. Initialt kan dock övergången till en ny organisation komma att medföra omställningskostnader. Ekonomiska effekter både i form av besparing och initiala omställningskostnader är under utredning.

Språkkompetensutveckling

Alla barn ska ges möjlighet att lära sig svenska i förskolan för att ha goda förutsättningar att klara av skolan och livet. Kommunstyrelseförvaltningen har genomfört en utredning som pekar på bristande språkkompetens hos delar av förskolenämndens personal. Nämnden ställer sig positiv till förslaget om att det avsätts medel till språkkompetensutveckling inom förskolan. Utvecklingen kommer att bidra till ökad likvärdighet för barnen i Huddinges förskolor.

Social hållbarhet

Förskolenämnden bekräftar slutsatsen att resurser och insatser för social hållbarhet behöver anpassas efter behoven i olika geografiska områden. Nämnden välkomnar därför det pågående analysarbetet och det centrala anslaget, vilka tillsammans ger goda förutsättningar för nämnden att bidra till mer träffsäkra insatser i samarbete med övriga nämnder.

Nuläge och framtid

Under senare år har nämndens verksamhet förändrats i grunden. Satsningar har möjliggjort en ökad personaltäthet och en större del av totala kostnaden har förflyttats från administration till pedagogisk verksamhet. Översyn och effektivisering av processer, införande av en samlad måltidsorganisation och framtagande av ett strukturprogram med efterföljande åtgärder i lokalbeståndet ger ytterligare möjligheter att styra om medel till den pedagogiska verksamheten under planeringsperioden. Under planeringsperioden behöver nämnden följa upp utfallet av genomförda och pågående satsningar och effektiviseringsarbete i relation till kvalitet och måluppfyllnad för att analysera kvarvarande behov och därmed säkerställa träffsäkerhet i eventuella kommande satsningar.

Investeringar

Förskolenämndens investeringsram för 2025 uppgår till 9 miljoner kronor i inriktningsärendet, totalt 38,5 miljoner kronor för perioden 2025–2029.

Nämndens investeringsbehov 2025 hänförs till största delen till en ny förskola på Hälsovägen i Flemingsberg i enlighet med kommunens lokalresursplan. Den nya förskolan medför behov av inventarier såsom möbler och IT-utrustning. Övriga investeringar avser löpande behov av re- och nyinvesteringar avseende inventarier, arbetsmiljöåtgärder och accesspunkter.

Vid kontroll av föreslagen investeringsram och investeringsbehov för perioden gör nämnden bedömningen att investeringsramen kan minskas med 1 miljon kronor respektive år 2025–2027 på grund av en redovisningsteknisk justering. Det innebär ett totalt investeringsbehov om 35,5 miljoner kronor för perioden 2025–2029.

Driftskostnaden i form av ökade kapitalkostnader om alla investeringsmedel utnyttjas beräknas uppgå till totalt 3,6 miljoner kronor för perioden.

Nämndens investeringsbehov med driftkonsekvenser redovisas i bilaga till yttrandet.

Lokalresursplan

Verksamheten i egen regi är svårplanerad. Under de senaste åren har lokalbehovet överskattats i relation till faktiskt antal barn till följd av bristande träffsäkerhet i kommunens befolkningsprognoser.

Förskolenämnden har tagit del av lokalresursplanen (LRP) och ställer sig generellt positiv till den prioritering som gjorts gällande projektens startår.

Det är viktigt att arbeta strategiskt och flexibelt för att optimera lokalutnyttjandet över tid, vilket bland annat sker genom förvaltningens pågående arbete med att ta fram strukturprogram. Programmet färdigställs under 2024 och kommer att lägga grunden för nämndens förmåga att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och nyttja dessa kostnadseffektivt över tid.

Underhållsplaner för kommunens fastigheter håller på att tas av fram av Huddinge Samhällsfastigheter. Det är en viktig förutsättning för att kunna göra en rättvisande beskrivning av lokalbehoven.

Eventuella förändringar av taxor och avgifter

Förskolenämndens taxor och avgifter avser maxtaxa för förskola och pedagogisk omsorg. Dessa taxor och avgifter regleras i Huddinge kommuns författningssamling 6210 (HKF 6210).

När det gäller maxtaxan för förskola och pedagogisk omsorg beräknar och informerar Skolverket kommunerna varje år om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i denna verksamhet. Detta gör Skolverket senast den 1 december inför kommande bidragsår. Som kompensation för maxtaxan utgår ett statsbidrag för de kommuner som tillämpar maxtaxa.

Sedan årsskiftet 2024 har nämnden fattat beslut om att införa avgiftsfria pedagogiska måltider för personal som äter tillsammans med barnen vid de kommunala förskolorna. Till följd av detta bör regelverket för pedagogiska måltider revideras så att det framgår att avgiften för pedagogiska måltider för personal inom förskolan upphör.